

УДК 78.072.3

Мар'яна Михайлівна Почапська,

здобувач кафедри історії музики

Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка

mari-nella@ukr.net

МУЗИЧНО-КРИТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТЦІВ ЛЬВОВА В УМОВАХ РАДЯНСЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЩОДЕННОЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ПРЕСИ 1939–1941 РР.)

Мета дослідження полягає у представленні тенденцій та обґрунтуванні стилістичних змін у сфері музичної журналістики за умов ідеологічного тиску. Аналітична частина побудована на дослідженні музичної публіцистики — її стилю письма та естетики; виявленні та оцінці якостей музичного критика в умовах тоталітарного режиму. **Методологія дослідження** заснована на контент- та консенс-аналізі — найчастіше застосовуваних методів у журналістикознавстві. **Наукова новизна.** Публікації на музичну тематику періоду радянської окупації у Львові (1939–1941 рр.) досі ще не отримали ґрунтовного особіного вивчення. Неопрацьованість цінного фактологічного матеріалу спонукає звернутися до цієї теми під новим кутом зору, з позицій сьогодення. **Висновки.** Розглянуто стан музично-критичної діяльності львівських митців в умовах тоталітарного режиму. Серед них — композитори В. Барвінський, В. Витвицький та музикознавці Зоф'я Лісса і Стефанія Лобачевська. Проаналізовано вибрані музично-критичні публікації у львівській радянській пресі періоду 1939–1941 рр. — україномовних газетах «Вільна Україна», «Львівська молодь» та польськомовній «Сzerwony sztandar».

Ключові слова: музична критика, музична публіцистика, радянська преса, ідеологія, В. Барвінський, Зоф'я Лісса, Стефанія Лобачевська.

Pochapska Mar'jana, degree-seeking student of the department of music history of the Lviv National M. V. Lyseko Academy of Music.

Lviv Artists Musical critical activities under Soviet Ideology Conditions (on the example of Lviv daily press, 1939–1941)

The purpose of the study is to present justification of stylistic trends and changes in the field of music journalism in conditions of ideological pressure. The analytical part is based on the study of music journalism — its writing style and aesthetics; identification and evaluation of a music critic in a totalitarian regime. Scientific novelty. Publications on music during the period of Soviet occupation in Lviv (1939–1941) have not yet been thoroughly studied. Unexplored valuable factual material induces to view this topic from a new angle, from the standpoint of the present, which determines its relevance. Research **methodology** is based on content and consensus analysis. These are the most commonly used

methods in journalism. Conclusions. The focus of this article is consideration of music-critical activities of Lviv artists in totalitarian regime conditions. Among them — composers V. Barvinsky, V. Vytvytsky and musicologists Z. Lissa and S. Lobachevska. Are analyzed selected music-critical publications in Lviv Soviet press, 1939–1941 years — ukrainian newspapers «Free Ukraine», «Leninist youth» and polish «Red flag».

Keywords: musical critics, musical publicism, soviet press, ideology, V. Barvinsky, Z. Lissa, S. Lobachevska.

Почапская Марьяна Михайловна, соискатель кафедры истории музыки Львовской национальной музыкальной академии имени М. В. Лысенко

Музыкально-критическая деятельность львовских музыкантов в условиях советской идеологии (на примере ежедневной львовской прессы 1939–1941 гг.)

Цель исследования заключается в представлении тенденций и обосновании стилистических изменений в сфере музыкальной журналистики в условиях идеологического давления. Аналитическая часть построена на исследовании музыкальной публицистики — ее стиля письма и эстетики; выявлении и оценке качеств музыкального критика в условиях тоталитарного режима. **Методология** исследования основана на контент- и консенс-анализе — наиболее часто применяемых методов в журналистиковедении. **Научная новизна.** Публикации на музыкальную тематику периода советской оккупации во Львове (1939–1941гг.) до сих пор не получили основательного особого изучения. Непроработанность ценного фактологического материала побуждает обратиться к этой теме по-инному, с позиций сегодняшнего дня. **Выводы.** Рассмотрено состояние музыкально-критической деятельности львовских музыкантов в условиях тоталитарного режима. Среди них — композиторы В. Барвинский, В. Витвицкий и музыковеды З. Лисса и С. Лобачевская. Проанализированы выбранные музыкально-критические публикации в львовской советской прессе периода 1939–1941 гг. — украиноязычных газетах «Свободная Украина», «Ленинская молодежь» и польскоязычной «Czerwony sztandar».

Ключевые слова: музыкальная критика, музыкальная публицистика, советская пресса, идеология, В. Барвинский, З. Лисса, С. Лобачевская.

Актуальность дослідження. Мистецька публіцистика (зокрема музична) є духовним чинником існування та розвитку суспільства. Дослідження у цій сфері і донині не втратило своєї актуальності та цінності. Публікації на музичну тематику періоду радянської окупації у Львові (1939–1941рр.) досі ще не отримали ґрунтовного особного вивчення. Неопрацьованість цінного фактологічного матеріалу спо-

нукає звернутися до цієї теми під новим кутом зору, з позицій сьогодення, що і зумовлює її актуальність.

Мета дослідження полягає у представленні тенденцій та обґрунтуванні стилістичних змін у сфері музичної журналістики за умов ідеологічного тиску. Аналітична частина побудована на дослідженні музичної публіцистики — її стилю письма та естетики; виявленні та оцінці якостей музичного критика в умовах тоталітарного режиму. Завданням представленої статті є аналіз музично-критичних публікацій крізь призму аспектів нової ідеології (на прикладі музично-критичної діяльності митців Львова — В. Барвінського, В. Витвицького, З. Лісси, С. Лобачевської).

Виклад основного матеріалу. Об'єктивно важлива соціокультурна роль музичної критики в суспільному процесі виявилася багато в чому спотворена, а принципи її функціонування в умовах тоталітарного режиму були порушені, що не можна не враховувати при дослідженні явищ радянської журналістики. До сьогодні радянська спадщина в українській музичній журналістиці та критиці розглядалась досить однобоко. Адже, уже з 1925 року музична критика в СРСР стала «одним із найголовніших виховних знарядь в руках партії» [2, 57]. Вочевидь, ідеологічний супротивник усвідомлював особливу силу друкованого слова, власне, в масових виданнях малої амплітуди періодичності. Саме в них послідовно втілена стратегія ідеологізації, простежується максимально. Як зазначає Тетяна Куришева, «поряд з трьома об'єктивно існуючими аспектами художньої критики в культурі, а саме: критика і мистецтво, критика і наука, критика і суспільство, для культури епохи тоталітаризму виникає ще один — критика і панівна ідеологічна структура» [2, 39]. Музична критика посідає чи не одне із перших місць в такому глобальному процесі «оновлення» музичного мистецтва. Отже, як і будь-яка інша форма відгуку на духовне життя, музично-критичне та журналістське ремесло в СРСР набуло всіх ознак ідеологічно заангажованого процесу.

Чи не найважливішою ланкою у процесі оновлення суспільної, політичної та культурної життєдіяльності держави був прийом зумисного, штучного забарвлення політико-ідеологічних реалій. Він став найважливішим постулатом в музично-публіцистичній галузі, котрого дотримувались всі музичні критики без винятку. Окрім своїх основних функцій — піднімати проблеми, що мають мистецький і соціальний інтерес, піддавати критичному аналізу досягнення світової та рідної культури, музична критика покликана також «ворохобити»

суспільну думку, естетично просвічувати масову аудиторію, «розширювати» її кругозір. Свобода слова в пресі, натомість, стала неможливою і настільки обмеженою, що через встановлені нові канони практично нівелюється саме поняття «свобода слова» [2].

Проте, за словами Л. О. Кияновської, «поза необхідними реверансами в бік комуністичних ідеалів мистецтва висловлювали цілком фахові і в межах об'єктивні судження. Незважаючи на це, музична критика залишалась таки інструментом ідеологічної обробки художніх смаків суспільства» [1, 35].

Як ствердив Е. Яворський, «музична критика розвивається в єдиному для всього радянського мистецтва руслі соціалістичного реалізму, провідними ідейно-естетичними принципами якого є партійність, народність та інтернаціоналізм» [5, 1]. Відтак, музична критика виступає активним посередником в продукуванні та «рекламуванні» комуністичних ідей, пристосовуючи ідеологічні догми до будь-якої сфери музичного побуту. Адже нерідко такими «кращими досягненнями» митців-композиторів ставали твори, написані в стилі соціалістичного реалізму — цілковито штучно насадженому на початку 1930-х рр. Подібна інформація особливо активно пропагувалася в пресі. Часто, саме такий репертуар звучав зі сцен театрів, концертних залів та ставав об'єктом аналізу музичних критиків.

Для детального аналізу музично-критичних публікацій було обрано три щоденні газети, які виходили у Львові у 1939–1941 рр. (власне, в період радянської окупації, коли відбуваються найпомітніші зміни в суспільному житті). Це україномовні газети «Ленінська молодь», «Вільна Україна» та польськомовна «Czerwony sztandar». Для детального аналізу, представленому в даній статті, виокремлюю публікації відомих на той час митців, композиторів, музикознавців. Серед них: статті композитора і директора Львівської консерваторії Василя Барвінського, композитора і музикознавця, доцента консерваторії Василя Витвицького, львівського композитора та диригента Ярослава Ярославенка, провідних польських музикознавців Зоф'ї Лісси та Стефанії Лобачевської.

Зміна ідеологічних орієнтирів суттєво позначилася на музичній журналістиці. Насамперед це торкається стилю написання та характеру висловлювань будь-якого допису чи статті. Для прикладу наведемо фрагмент із заяви-привітання композиторів Західної України, об'єднаних в спілку українських професійних композиторів у м. Львові: «В ці історичні дні, вступаючи в нове життя, ми заявляємо,

що готові стати до спільної роботи з нашими братами-композиторами Радянського Союзу, та передаємо Вам від себе палкий привіт. За Вашим прикладом ми будемо невтомно працювати на благо великої країни Радянської, її мужнього народу» [3, 296].

Свободу творчості, як духовну основу журналістики, було обмежено, а то й зведено до нуля, оголосивши натомість єдину «генеральну лінію» і лише одну істину — ту, яка схвалена на найвищому партійно-державному рівні. Нові обставини, відповідно, породили й абсолютно новий тип написання та побудови літературно-художніх і журналістських творів; зовсім інший, відмінний від попереднього, стиль письма в публіцистиці та журналістиці (а також і в літературі, музиці тощо), дотичний до стилю соціалістичного реалізму. Будь-який «відхід» від примусово-нав'язаної стилістики не те що не допускався, а був просто неможливим. Таким чином інакомислення, як результат багаторічного суспільного досвіду, перетворюється на номислення — продукт, в авторитарних формах насадженого масам способу існування.

Музичні тексти та повідомлення, що друкувалися в пресі були різноманітні щодо характеру та професійного гатунку, писалися різними авторами. Поряд із відомими прізвищами, вище названими, частогусто можна зустріти прізвища маловідомих осіб, які, скоріш за все, були рядовими журналістами чи то, навіть, студентами консерваторії, часто із комуністичними поглядами. Не випадково дослідниця Марія Федорів у своїй статті «Культурно-освітня тематика публікацій газети «Ленінська молодь» пише, що події, відображені на сторінках майже всіх радянських газет, добиралися і висвітлювалися винятково з партійних позицій, а це ставить під сумнів їхню об'єктивність [4, 320]. Звісно, ми не ставимо під сумнів професійність відомих критиків, теоретиків та композиторів, вище вказаних. Їх публікації — ґрунтовні та фахові, хоч і з відтінком ідеології. Проте, свідоме насадження ідеологічних радянських норм ґрунтується на банальному пропагуванні всього радянського, що у журналістському письмі характеризується повторюванням певних ідеологізованих фраз та конструкцій, заздалегідь визначених. Наведемо приклад із публікації про В. Барвінського як кандидата в депутати до обласної ради («Вільна Україна», № 270, 19 листопада, 1940 р.): *«У вересні 1939 р. в житті Барвінського стався корінний перелом. Західно-Українська земля була звільнена від панування панів, поміщиків та капіталістів. Українське слово, українська музика вийшли на широкий шлях соціалістичного розвитку»* [11].

Окрім того, дуже часто зустрічалися приклади свідомого ідеологічного викривлення інформації. *«В Польщі існував лише один симфонічний оркестр — у Варшаві. У Львові ж ніде було послухати твори Чайковського, Моцарта, Бетховена. Створення симфонічного орк. стало можливим лише за умов радянської влади»* [11]. Ця інформація про симфонічний оркестр не відповідає дійсності. Адже знаємо, що перший сезон діяльності Львівської філармонії датовано 1902–1903 рр., і вже тоді у Львові функціонував стаціонарний симфонічний оркестр. Натомість, усі дослідники мистецького життя Львова радянського періоду (спогади Й. Волинського, В. Витвицького, статті Ю. Булки та ін.) пишуть про створення симфонічного оркестру при філармонії і свідомо наголошують на важливості цієї події. Такі кроки з боку музичних авторитетів цілком логічні, адже у музично-публіцистичній та музично-науковій діяльності вони змушені були дотримуватись єдиної «правильної», ідеологічно спрямованої, лінії. Розповсюдженням було запровадження і примусове насадження стилю соціалістичного реалізму (особливо в музиці), що висвітлено в багатьох повідомленнях.

Безліч подібних матеріалів знаходимо і на сторінках газети «Вільна Україна», де умисне пропагується радянська ідеологія в її найпоширенішому застосуванні. Найвиразніше проявилася така тенденція в тексті про Б. М. Лятошинського, автором якої є композитор І. Белза (очевидно передрук). У великій та цікавій статті, що відтворює життєвий і творчий шлях композитора, знайшлося місце і пропаганді соцреалізму, а, відтак, всього радянського:

«Успішно переборовши всі занепадницькі впливи сучасного західноєвропейського мистецтва Борис Миколайович, продовжуючи кращі традиції російської музики, звернувся до джерел народнописенної творчості, в процесі глибокого вивчення якої він створив ряд високохудожніх творів української народної пісні... Основні теми всіх його останніх творів — це почуття радянського патріотизму, всенародна любов до нашої батьківщини, до великого вождя народів — геніального Сталіна» [10]. Окрім біографічних даних Ігор Белза перелічує список творів Лятошинського, серед яких обов'язково вказано ті, що відповідають умовам нового стилістичного напрямку — «Урочиста кантата» до 60-ліття Сталіна (для хору, солістів і великого оркестру), «Увертюра на 4 українські народні теми» до 10-річчя жовтня, опера «Щорс».

Незначною мірою під вплив радянської цензури потрапили і польські музикознавці, котрі друкували свої публікації на шпальтах газети «Czerwony sztandar» — Зоф'я Лісса та Стефанія Лобачевська. Те, яким

чином втілена тут комуністична ідеологія видно із публікації «Зі з'їзду композиторів і музикологів України», де пропагується тренд під гаслом «музика для всіх», яку би без труднощів сприймали всі верстви населення і ті, хто не має належної музичної підготовки. А основна ідея: «Більше музики для молоді, для школярів, для піонерів» — закликає Стефанія Лобачевська [13]. Інші публікації польських критиків — доволі цікаві та масштабні. В більшій мірі позбавлені «радянщини» та ідеологічних штампів на користь потрібної та суттєвої інформації. Так, наприклад, у газеті «Czerwony sztandar» надруковано професійну музично-критичну статтю Стефанії Лобачевської про постановку однієї з найкращих оперет «короля вальсу» Й. Штрауса-сина — «Циганський барон», яка відбулася на завершення сезону 1941 р. у Львівському театрі опери та балету. С. Лобачевська зазначила, що постановка була дуже старанною, а музична сторона — «достойно приготовлена» [12]. Найкращу оцінку отримав оркестр під керівництвом Якоба Мунда: *«Найкраще передав тон, властивий цій віденській музиці, Я. Мунд, як диригент оркестру. Його вальси були свіжі, легкі і дійсно «в стилі». Видобув теж добрі інструментальні ефекти в оркестрі»* [12].

Менш вдалою є рецензія Лобачевської на концерт видатного радянського скрипаля Давида Ойстраха, котрий відбувся у Львові в квітні 1941 р. Про приїзд відомого музиканта заздалегідь були надруковані анонси у трьох щоденних львівських газетах, проте рецензії на його концерти доволі скупі і не деталізовані. В польській газеті «Czerwony sztandar» усю інформацію Стефанія Лобачевська зводить до найпростішого переліку творів та прізвищ їх композиторів, що звучали на концерті. Щодо аналізу самої інтерпретації та художньої цілісності виконуваних творів — обмежується лише кількома реченнями. Відтак, така інформація не змогла створити для читача цілісного образу творчої особистості талановитого скрипаля. Не розкриває вона і значення його приїзду до Львова.

Найменше під цензурний вплив потрапили публікації іншого польського музикознавця З. Лісси. Мабуть, через небажання коритися новим ідеологічним догмам, кількість статей, надрукованих в «Червоному штандарі» — в неї найменше. Лише три публікації впродовж двох років, серед яких — матеріали на просвітницьку тематику: статті про композиторів С. Прокоф'єва, Д. Шостаковича та Й. С. Баха.

В умовах радянської ідеології правила інтервенції влади у мистецьку галузь були необхідними до виконання (задля збереження доброї репутації, посади, місця роботи та навіть життя). Яскравим

прикладом такого примусового підкорення владі і її законам є музично-критична діяльність львівського композитора В. Барвінського. В 1939–1941 рр. В. Барвінський друкувався у двох щоденних виданнях: україномовному «Вільна Україна» та польськомовному «Czerwony sztandar».

Лише в єдиній статті Барвінський зумів уникнути ідеологізованих шаблонів на користь суто аналітичній та художній стороні. (Це рецензія на концерт з творів Ревуцького та Людкевича). Натомість, в інших публікаціях зустрічаємо застосування певних фраз і стандартів політичного спрямування, що свідчить про неможливість існування музично-критичної думки без ідеологічної цензури. На жаль, В. Барвінський, як і всі інші музичні критики (та й журналісти загалом), змушений був використовувати характерні на той час «обов'язкові правила» побудови літературно-мистецьких творів, хоч робив це в доволі делікатній манері.

Такою, з цього огляду, є його стаття під назвою «Композитор Р. М. Глієр у Львові»: *«З новим розмахом та розквітом музичної культури Львова, що почався з дня встановлення радянської влади на землях Західної України, ряди видатних музичних діячів, композиторів та виконавців помітно зросли»* [8]. Очевидно, фраза, яка не є обов'язковою для висвітлення подій з приводу приїзду композитора Р. Глієра, є просто необхідною з точки зору нової політики. Але, попри необхідні для комуністичної цензури думки, В. Барвінський, у доволі незначних масштабах, зумів ознайомити широке коло читачів із творчістю видатного майстра. Публікація має всі важливі пункти, котрі потрібні для загального уявлення про будь-яку творчу особистість — її місце в історії культури, професійна освіта, поле діяльності, загальна характеристика творчості і впливи тощо. В. Барвінський подає докладний опис творчості Р. Глієра, перелічує всі написані ним твори, вказує на його заслуги і звання. Відзначив теж і його балет «Червоний мак», постановку якого здійснював Львівський театр опери та балету.

Не менш ідеологізованою є стаття Барвінського про музичну культуру Львова. Ключовими тут є два питання, які ставить автор: *«Що являла собою музикальна культура в панській Польщі?»* та *«Який же стан музикальної культури у Львові тепер, при радянській владі?»* Логічно, В. Барвінський дає кардинально протилежні відповіді, детально зупиняючись на оцінці «до» і «після». Негативною і незадовільною є оцінка музичної культури Львова у Польщі. Автор змушений критикувати систему освіти, роботу *«тутешніх музикально-навчальних за-*

кладів, яка була абсолютно некоординованою». Крім того, говорить про «нездорові амбіції, потяг до шумної реклами» і таке інше. Натомість, абсолютно досконалим стало музичне життя і культура нашого міста після приходу радянської влади. Даються взнаки радянзовані соцреалістичні штампи, на кшталт наступного: «Справа музикального виховання поставлена на небувалу височінь і користується винятковим піклуванням радянського уряду» [7]. Звісно, не має ніяких сумнівів щодо професійності В. Барвінського, який, як і всі інші музичні критики, став жертвою свідомого примусового тиску і впливу на журналістську діяльність. Аналогічна стаття композитора В. Барвінського під назвою «Музикальна культура Львова» була також надрукована в газеті «Czerwony sztandar» (15 вересня 1940 р.).

Також, якраз прикладом того, як комуністична ідеологія впливала на музично-публіцистичну діяльність Барвінського, є його рецензії на оперні вистави. В. Барвінський зарекомендував себе також як блискучий оперний рецензент. Одна із них (під назвою «Повноцінний спектакль») на оперу «Тихий Дон» І. Держинського. Власне, перша третина рецензії звучить як добре підготована промова, що вихваляє прихід радянського уряду і його «великі» заслуги в культурному житті міста. Подібне ідеологічне її спрямування присутнє хіба що з необхідності. Як і всі музичні критики (зрештою і журналісти), що друкувалися, В. Барвінський не міг уникати так званих «приписів згори» і доповнював власні тексти комуністичними кліше, ідеологічними стандартами та критикою польської влади. Поряд з обов'язковими радянськими штампами в ній є місце технологічному аналізу виконання опери та оцінці художньої цінності твору. Загалом В. Барвінський дає фахову критичну оцінку постановці опери «Тихий Дон», вказуючи на її плюси та мінуси.

Проте, такі обставини, в яких опинився композитор і музичний критик В. Барвінський (й інші музичні критики), аж ніяк не впливають на якість і професійність його публіцистичних текстів. Скрізь, де ми бачимо прізвище композитора, можна говорити про високу якість аналізу, правдиву критичну оцінку музичного явища, про яке йдеться, та гідну його інтерпретацію в пресі. Це характерно і для інших його публікацій. Серед них: стаття про гастролі Державного Академічного театру опери та балету УРСР ім. Т. Г. Шевченка в 1940 р., а також рецензія на постановку балету Л. Мінкуса «Дон Кіхот».

Найбільша складність представленої статті полягала, насамперед, у майстерності дати не занадто критичну, позитивну оцінку на по-

становку цього балету. Про сумнівність художньої якості музичного полотна В. Барвінський пише відкрито, проте коректно: «*Надавати музиці Мінкуса, написаній для балета «Дон Кіхот», якогось мистецького серйозного значення не слід, бо ні формою, ні змістом ці поодинокі, майже не зв'язні між собою музичні номери, не викликають зацікавлення*» [9]. Цікаво, що у двох інших рецензіях на цю постановку в газетах «Ленінська молодь» та «Czerwony sztandar», ніхто з авторів не на-смілювався висловлювати саме такі думки. Навпаки, — були надто щедрими у своїх судженнях, позитивно формулюючи музично-критичну оцінку на роботу колективу та й музику композитора, загалом. В. Барвінський же акцентує свою увагу на величезному значенні іншого факту. Музична сторона твору набула значно якіснішої форми у редакції композитора Ю. Кофлера, котрий «*зумів усі поодинокі музичні номери зв'язати в більш органічно-злитий твір, написавши до нього пролог і епілог та кілька вставок*» [9] а сценічна — доповнилася майстерною роботою лібретиста Є. Вігілева. Проте, власне постановка, отримує схвальну позитивну оцінку. В. Барвінський, загалом, високо оцінює роботу як і балетмейстера Є. Вігілева, художника М. Соболя, диригента Я. Мунда, так і виконавців та колективу кордебалету. Цінною для звичайних читачів є рецензія й тому, що у ній В. Барвінський коротко, проте зрозуміло і стисло, описує історію розвитку балетного жанру і його попередників, роблячи своєрідний екскурс у минуле.

Навесні 1940 р. розпочав свої гастролі Державний Ордену Леніна Академічний театр опери та балету УРСР ім. Т. Г. Шевченка. Саме із рецензії В. Барвінського читачі дізнаються про концерт відомих артистів у Львові. За публіцистичним жанром, пропонована стаття, власне, не є рецензією (як інші його публікації в пресі). Її, скоріш, можна діфініціювати як анонс чи анотація. У В. Барвінського це інформативний жанр, котрий повідомляє про гастролі Київського театру, знайомить читачів з його репертуаром тощо. Автор ділиться власними спостереженнями і думками щодо культурної акції, яка відбуватиметься у Львові, окреслюючи її значення «*величезної культурної події*». Загалом, для підтвердження цього статусу (сьогоденною мовою — для доброї реклами) В. Барвінський влучно і абсолютно невимушено завершує свою публікацію наступними словами: «*Перебування у Львові Київської опери — це буде свято для найширшого кола громадськості, любителів справжнього великого мистецтва*» [6] Стаття, хоч і невелика за масштабами, проте чітка за структурою, достатньо інформативна та насичена. Читачі дізнаються про приїзд видатних артистів оперної сцени:

«Львівська громадськість матиме нагоду відновити недавні прекрасні спогади про свої перші зустрічі з українськими представниками оперного мистецтва народною артисткою СРСР — орд. М. І. Литвиненко-Вольгемут — народними артистами республіки, орденоносцями О. Петрусенко, І. Паторжинським та М. Донцем, майстерністю яких ми захоплювались під час Українських Народних Зборів» [6] — пише автор. Окрім того, пропонована стаття цікава тим, що композитор робить огляд музичного репертуару театру в найближчі дні. Так, дізнаємося про постановку опери «Іван Сусанін» М. Глінки, нових творів радянської оперної творчості «В бурю» Т. Хреннікова і «Шевченка» В. Я. Йориша, балетів — «Лебедине озеро» П. Чайковського та «Лауренція» А. Крейна, який виконуватиметься вперше. Також пише Барвінський «нам цікаво буде почути «Запорожця за Дунаєм», до якого радянський композитор, заслужений артист республіки, орденоносець В. Я. Йориш докомпонував нову дію». Не зважаючи на жорстку цензуру, композитор професійно і майстерно вибудовує свої тексти; широкоаспектно описує усі факти, не вагаючись подати правдиві критичні зауваження.

Висновки. Період окупації у Львові позначений доволі активною мистецькою діяльністю. Відтак, відгуки в пресі здійснювалися в швидких темпах (більш чи менш якісно), проте вони давали загальну картину культурної діяльності міста. Музична журналістика, яка, в нашому розумінні, отримала новий статус — «оновленої радянської журналістики» основним своїм завдання передбачала спрямованість не «назад» — на консервативні традиційні цінності, а «вперед» — на виховання «нової людини», створення нового суспільства. Саме тому, знярядям в руках керівництва стала щоденна преса, як найбільш масштабний і вагомий чинник дії на свідомість суспільних мас. Музична критика і публіцистика виступає в цьому процесі як доволі значна сфера цілісної системи. Власне з цього огляду, усі публікації обраного періоду цікаві для дослідника як і з історичної, так і практичної (аналітичної) сторони.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кияновська Л. Соціологічні параметри функціонування музикознавства і музичної критики / Л. Кияновська // Нариси з музичної соціології. Навчальний посібник. Автори.: Кияновська Л. О., Пилатюк О. Б., Скорик А. Я., Ластовецька-Соланська З. М. — Львів: Сполом, 2011. — С.21–40.
2. Кuryшева Т. Музыкальная журналистика и музыкальная критика / Т. А. Кuryшева. — М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2007. — 295с.

3. Нариси історії Львова / Ред.кол.: Дудикевич Б. К., Івасюта М. К., Ковальчак Г. І., Крип'якевич І. П., Осечинський В. К., Пашенко В. Я., Похилевич Д. Л. — Львів: Книжково-журнальне видавництво, 1956. — С.289–309.

4. Федорів М. Культурно-освітня тематика публікацій газети «Ленінська молодь» (1940–1941 рр.) / Марія Федорів // Українська періодика: історія і сучасність. Доповіді та повідомлення дев'ятої Всеукраїнської науково-теоретичної конференції, Львів, 28–29 жовтня 2005 р. / за ред. М. М. Романюка; НАНУ, Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника, Науково-дослідний центр періодики. — 674 с.

5. Яворський Е. Музична критика: проблеми і завдання / Е. Яворський. — Музика, 1982. — № 1 — С.1–2.

ГАЗЕТНІ МАТЕРІАЛИ

6. Барвінський В. Велика культурна подія // Вільна Україна. — 1940. — № 121. — 26 трав.

7. Барвінський В. Музикальна культура Львова // Вільна Україна. — 1940. — № 205. — 1 верес.

8. Барвінський В. Композитор Р. М. Глієр у Львові // Вільна Україна. — 1941. — № 40. — 18 лютого.

9. Барвінський В. «Дон Кіхот». У Львівському державному театрі опери та балету // Вільна Україна. — 1940. — № 257. — 1 листоп.

10. Белза І. Майстри української радянської культури. Б. Лятошинський // Вільна Україна. — 1940. — № 8. — 10 січ.

11. Днепров К. Кандидати в депутати обласної ради депутатів трудящих. Василь Олександрович Барвінський // Вільна Україна. — 1940. — № 270. — 19 листоп.

12. Łobaczewska S. «Cygansjky baron» // «Czerwony sztandar». — 1941. — № 134. — 4 czerwca.

13. Łobaczewska S. Z zjazdu kompozytorzew i muzykologiw // «Czerwony sztandar». — 1941. — № 124. — 25 maja.

REFERENCES

1. Kiyanovskaya, L (2011). Sociological parameters of the functioning of musicology and musical criticism. Essays on musical sociology. Tutorial. Authors: Kiyanovskaya L., Pilatyuk O., Skoryk A., Lastovetskaya-Solanskaya Z. — (pp.21–40). Lviv: Spolom [in Ukrainian].

2. Kuryshcheva, T. (2007). Music journalism and musical criticism. M.: VLADOS-PRESS [in Russian].

3. Essays on the history of Lviv (1956). Red. Col.: Dudikevich B., Ivasyuta M., Kovalchak G., and oth. (p.289–309). Lviv, Book and Magazine Publishing House [in Ukrainian].

4. Fedorov, M. (2005). Cultural and educational issues of the publications of the newspaper «Lenin's Youth» (1940–1941). Ukrainian Periodicals: History and

Modernity. Reports and reports of the 9th All-Ukrainian Scientific and Theoretical Conference, Lviv, October 28–29/ Ed. MM Romanyuk; National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv Scientific Library. V. Stefanyk, Research Center of Periodicals [in Ukrainian].

5. Yavorsky, E. (1982). Music critique: problems and tasks. (No. 1)., (pp.1–2). Music/., 1982. — No. 1 — P.1–2 [in Russian].

NEWSPAPER MATERIALS

6. Barvinsky, V. (1940). Great cultural event.»Free Ukraine». No. 121. May 26 [in Ukrainian].

7. Barvinsky, V. (1940). Music culture of Lviv. «Free Ukraine». No 205. 1st of September [in Ukrainian].

8. Barvinsky, V. (1941). Composer R. M. Glier in Lviv. «Free Ukraine». № 40. — February 18th. [in Ukrainian].

9. Barvinsky, V. (1940). «Don Quixote». In the Lviv State Opera and Ballet Theater. «Free Ukraine». No. 257. November 1. [in Ukrainian].

10. Belza, I. (1940). Masters of Ukrainian Soviet Culture. B. Lyatoshinsky. «Free Ukraine». № 8. January 10th [in Ukrainian].

11. Dneprov, K. (1940). The candidates for the deputies of the regional council of workers' deputies. Basil Barvinsky.»Free Ukraine». № 270. — November 19th [in Ukrainian].

12. Lobaczewsjska, S. (1941). «Cygansjky baron.»»Czerwony sztandar». No. 134. — 4 squares [in Polish].

13. Lobaczewsjska, S. (1941). Z for the composer and musicologist. «Czerwony sztandar». № 124. — 25 houses. [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 22.06.2016

